

Luipaard trekkervis, clown triggerfish, (Balistoides conspicillum) Raja Ampat

trekkervis Abalistes stellatus, Lembah

Trekkervissen (BALLISTIDAE)

Tekst en foto's: Marion Haarsma - www.underwaterfilm.nl

Titaan trekkervis, *Balistoides viridescens*, Marsa Alam

De familie van de trekkervissen heeft wel 37 soorten en is herkenbaar aan hun hooggebouwde en platte lichaam, het lijkt wel wat op een discus. De ver naar achter liggende ogen en kleine bek met zichtbare tanden zijn ook opvallende kenmerken. Ze zwemmen met de golvende beweging van de tweede rugvin en de aarsvin en zwemmen vaak schuin, wat wel opvalt. Waarschijnlijk is dat om beter naar je te kunnen kijken? De staartvin wordt alleen gebruikt om sneller te kunnen zwemmen. De eerste rugvin is voorzien van een trekmechanisme, vandaar de naam! Met de rugvinstekel en stevige buikstekel klemmen ze zich 's nachts en bij gevaar in spleten of gaten vast.

Trekkervissen zijn overdag actief en leven solitair of in los groepsverband, soms met een hele grote groep. Ze eten graag schaal en schelpdieren, zee-egels en wieren. Ze kunnen met een krachtige waterstraal uit hun bek hun voedsel uit het zand vrij spuiten. Ook kunnen ze zee-egels met die lange stekels omdraaien om bij de smakelijke onderkant te komen. Zo komt het goed uit dat hun ogen ver weg van de bek zitten. Vaak worden ze gevolgd door kleinere vissen, die hun kans waarnemen en zo makkelijk

kleine prooien kunnen meepikken. Voor de voortplanting bouwen ze grote nesten in een zandkom, waarbij het zand met de waterstraal wordt weggespoeld en de stenen worden weggedragen. De kleine, hechtende eitjes worden in het midden afgezet en door het vrouwtje intensief bewaaid. Ze verjaagt elke rover en de blauwvin trekkervis valt zelfs duikers aan. Met grote snelheid zwemt ze recht op de indringer af om op het laatste moment weg te draaien. Iedereen die te dichtbij komt wordt gebeten. Ik heb zelfs de afdrucken van de voortanden in een flitserglas gezien. Normaal gesproken zijn ze vreedzaam, maar niet als ze een nest hebben. Je kunt beter niet omhoog zwemmen om uit de weg te gaan, dat maakt het juist erger!

Blauwvin trekkervis, Titan Triggerfish, (*Balistoides viridescens*)
Om maar meteen met de 'boosdoener' te beginnen. Ik ken ze eigenlijk onder de naam Titaan trekkervis. Dit is ook wel de grootste in de familie van trekkervissen, hij kan wel 75 cm worden. Het leeft op buitenriffen of in lagunen tot wel 40 meter diep. De basiskleur is olijfgroen, ik heb nog nooit een met een blauwe vin gezien, vandaar dat ik liever de (Engelse) naam 'Titaan' gebruik. Ze hebben grote

Titaan trekkervis, *Balistoides viridescens*, Thailand

Titaan trekkervis, *Balistoides viridescens*, Thailand

schubben, die je duidelijk kunt zien, behalve op hun lippen, die zijn dik en zacht. Het eet zee-egels, schelpen, krab- en kreeftachtigen, kokerwormen en koraal. Met hun sterke waterstraal kunnen ze stenen omdraaien en zand wegspuiten om zo een prooi te vinden. Het bouwt grote nesten in zandkommen en verdedigt deze agressief. Ik dacht altijd dat het nest door het mannetje verdedigd wordt. Nu lees ik met stijgende verbazing op Wikipedia, dat het altijd een vrouwtje is, die zo agressief is. Ze komen voor in de Rode zee en Indo-Pacific.

Luipaardtrekkervis, Clown triggerfish, (*Balistoides conspicillum*)

Deze mooie vis heeft een hoge en smalle vorm, met een grote kop, die wel 1/3 van het lichaam inneemt. De bek met dikke lippen is geel/oranje. De ondergrond is zwart met bruine vlekken op de rug en witte vlekken op de onderste helft, zeer herkenbaar. In het Duits heet het 'Schildpad' trekkervis, dat is ook een hele goede naam! De 'trekker' wordt gevormd door 3 rugstekels waarvan de eerste de grootste is.

grijze trekkervis, Balistes capriscus, Azoren

Blauwvin trekkervis, Balistoides viridescens, Raja Ampat

Luipaardtrekkervis, clown triggerfish, *Balistoides conspicillum*, Malediven

De vis kan het 'wegklappen' in een groef op de rug. Het kan 50 cm groot worden. Het leeft bij heldere wanden van buitenriffen, tot 75 meter diep. Juvenielen blijven onder de 20 meter bij dropoffs met veel schuilplaatsen. Verspreidingsgebied is in de Indo-Pacific, vanaf Oost-Afrika tot Japan.

Grijze trekkervis, Grey Triggerfish, (*Balistes capriscus*)

Dit is een typische vis van het subtropische gedeelte van de Atlantische Oceaan, waar het aan beide kanten voorkomt. Ook zijn ze

Grijze trekkervis, *Balistes capriscus*, Azoren

Grijze trekkervis, *Balistes capriscus*, Azoren

Grijze trekkervis, *Balistes capriscus*, Azoren

Grijze trekkervis, *Balistes capriscus*, Madeira

gezien bij de Engelse eilanden, maar daar planten ze zich niet voort, dit gebeurt wel in de Middellandse zee. Prefereert havens, baaien en lagunes en blijft tussen de 15 en 25 meter. Ze zijn lichtgrijs van kleur, soms beige-grijs, normale afmeting is 40 cm, max. 60 cm en max. 6,2 kilo. De voortplanting begint in het voorjaar, als het water 21 graden wordt.

De mannetjes worden dan zeer territoriaal. Ze blazen holletjes in het zand en jagen alle ongewenste vissen weg. De vrouwtjes komen

inspecteren en als ze klaar zijn om te paren, gaan ze samen ronddraaien in een nest. Zij legt veel kleine eitjes, die hij bevrucht. Zij blijft bij het nest en het mannetje gaat alle 'dames' in zijn 'harem' bewaken. Na 2 dagen komen de eieren uit. De larven migreren naar het oppervlaktewater en drijven met het zeewier mee. In het najaar, als de juvenielen 15 cm groot zijn, verlaten ze het open water om terug naar de zeebodem te gaan. Ik heb deze prachtige vissen met elegante 'sikkelstaart' bij de Azoren en Madeira gezien.

Oceaan trekkervis, Ocean Triggerfish, (*Canthidermis sufflamen*)

Deze vis is bijna helemaal grijs, behalve een zwarte vlek aan het begin van de rugvin. Het verspreidingsgebied

Oceaan trekkervis, Ocean Triggerfish, *Canthidermis sufflamen*, Belize

Oceaan trekkervis, Ocean Triggerfish, *Canthidermis sufflamen*, Belize

is in het Caraïbisch gebied en in het tropische gedeelte van de Atlantische oceaan, zoals Kaap Verde en Sao Tomé. Het verblijft graag bij buitenriffen en drop-offs, waar het alleen voorkomt of in kleine groepjes in het open water, tot een diepte van 30 meter. Is ook graag bij *Sargassum* zeewier. Het eet grote planktondieren en wordt zo'n 30 cm, max. 65 cm en 6,1 kilo. Hij gebruikt zijn staart om een kommetje te maken in het zand, waarin de eieren worden gelegd. Ze blijven het nest bewaken.

Roodtand trekkervis, Redtooth triggerfish, (*Odonus niger*)

Jaagt in groepsverband op stromingsrijke buitenriffen in het open water op plankton tot een diepte van 35 meter. Vlucht bij gevaar in holen, zodat je alleen de typische zwaluwstaart nog ziet. Heeft een blauwe basiskleur met rode tanden.

Maar het kan ook een gele kop hebben, een bruin lichaam en een blauwe staart, normaal 30, max. 50 cm. Ook deze trekkervis maakt een nest, dat ze samen bewaken tot de eieren uitkomen. Komt voor vanaf de Rode Zee tot Z-Afrika en Indo Pacific t/m Frans Polynesië. Ik heb deze vis gevonden in Oman, hij lag onder een koraal en ging niet weg. Ik dacht dat hij een krab had gevangen, waardoor hij zijn bek niet kon dichtdoen, maar nu lees ik dat het zijn tanden zijn!?

Groene trekkervis, Orange lined triggerfish, (*Balistapus undulatus*)

Wederom is de Engelse naam de beste! Deze stevige vis is groen/bruin van kleur, met prachtige oranje strepen, die van de kop naar de staart lopen, oranje vinnen en oranje staartje. Het heeft een ovale vorm en de grote kop is 1/3 van het lichaam, de bek is klein met stevige tanden, max. 30 cm. Meestal ligt de trekker in een groef op de rug. Hij komt overal in het rif voor tot een diepte van 50 meter, maar blijft bij voorkeur bij zijn schuilplaats tussen de 2 en 8 meter. Ik ken het van de

Groene trekkervis, *Balistapus undulatus*, Sharm el Sheikh

blauwgestippelde trekkervis, *Balistes punctatus*, Sao Antao

Rode Zee, maar het heeft een enorm verspreidingsgebied, van Oost Afrika,

Indo-Pacific tot Japan. Onderzoeken hebben bewezen dat de trekkervis heel belangrijk is voor het evenwicht op het rif. Speciaal deze trekkervis heeft een voorkeur voor zee-egels. Nu zijn zee-egels ook belangrijk omdat ze algen eten, maar een teveel aan zee-egels is ook weer niet goed. Deze vissoort is heel belangrijk voor de balans!?!

Blauw gestippelde trekkervis, Blue spotted triggerfish, (*Balistes punctatus*)

Deze onbekende soort komt alleen voor aan de oostkant van de

Atlantische Oceaan, Vanaf Marocco langs de hele kust t/m Angola, en de

eilanden zoals Madeira, Canarische eilanden en Kaap Verdische. Op de IUCN rode lijst staat het vermeld als kwetsbaar. De normale afmetingen zijn 25 cm, max. 60 cm en 1,6 kilo. Komt voor bij kustwateren, zand en rotsbodem, waar het een schuilplaats kan vinden. Het heeft een gevarieerd dieet zoals krabben, vissen, sponzen, zakpijpen, zee-egels en schelpen. Het wordt ook wel 'the Golden Heart' trekkervis genoemd, vanwege de geelgouden vlek midden op de flank totaan de buik. Een heel bijzondere soort, best wel schuw en werkelijk prachtig van kleur. De basiskleur is geel met donkere stippen op de rug en vinnen en staart en blauwe stippen en strepen op de kop. En het gouden hart, natuurlijk. Ik hou van alle dieren evenveel en mag geen voorkeur hebben, maar deze trekkervis heeft wel mijn 'hartje' gestolen!

Bronnen:

Literatuur:

Centrale Indo Pacific, Dieter Eichler, Robert Meyers, duiken ISBN 90-70206-54-4

Internet:

https://en.wikipedia.org/wiki/Orange-lined_triggerfish
<http://species-identification.org/species>
<https://www.iucnredlist.org/species/193700/2262650>

